

MEȘTERUL PÉREZ ORGANISTUL

LEGENDĂ SEVILIANĂ

La Sevilla, chiar în pridvorul bisericii Santa Inés, în vreme ce așteptam, de Ajunul Crăciunului, să înceapă slujba de la miezul nopții, am auzit această tradiție de la o îngrijitoare a mînăstirii.

Cum era firesc, după ce am auzit-o, am așteptat nerăbdător să înceapă ceremonia, nerăbdător să asist la un miracol.

Totuși, nimic mai puțin miraculos decît orga de la Santa Inés, nimic mai obișnuit decît motetele insipide pe care ni le-a dăruit cu ea organistul în acea noapte.

Ieșind de la slujbă, nu am putut să nu-i spun îngrijitoarei cu un aer de zeflema:

– Ce vrea să spună că orga meșterului Pérez sună acum atît de rău?

– Ei poftim – îmi răspunse bătrîna – înseamnă că asta nu-i a lui.

– Nu-i a lui? Păi ce s-a întîmplat cu ea?

– A căzut în bucăți de veche ce era acum cîtiva ani.

– Și sufletul organistului?

– N-a mai apărut de cînd l-au pus pe cel care îl înlocuiește acum.

Dacă vreunui dintre cititorii mei i-ar veni în minte să-mi adreseze aceeași întrebare după ce va fi citit această povestire, el a aflat deja motivul pentru care minunăția nu a mai continuat să se înfăptuiască pînă în zilele noastre.

I

– Îl vezi pe ăl de colo, cu mantie roșie și cu pană albă în vârful pălăriei, care parcă duce pe pieptar tot aurul de pe galioanele din Indii? Ăla care coboară în clipa asta din litieră ca să-i dea mîna doamnei ăleia care, după ce-a coborît dintr-a ei, vine încoace, avînd înaintea patru paji cu torțe. Păi ăla-i marchizul de Moscosso, iubitul văduvei contelui de Villapineda. Se spune că înainte de a-și pune ochii pe doamna asta o ceruse în căsătorie pe fiica bogatului său senior, dar tatăl fetei, despre care se zvonește că-i cam zgîrcit... Dar, taci, vorbim de lup, și lupu-i la ușa. Îl vezi pe ăla care vine pe sub arcu Sfințului Felipe, pe jos, învelit într-o mantie întunecată și avînd înaintea un singur valet cu felinar? Acum ajunge în fața altarului.

Ai observat, cînd s-a dezvelit ca să se închine la icoană, însemnul care îi strălucește pe piept? Dacă n-ar fi după distincția asta nobilă, l-ai putea crede un negustor de pe strada Culebras... Păi ăsta-i tatăl cu pricina. Uită-te cum poporul îi face loc și îl salută. Toată Sevilla îl știe pentru averea lui colosală. El singur are mai mulți ducați de aur în lăzile lui decît soldații pe care-i ține stăpînul nostru regele don Felipe, iar cu galioanele lui ar putea forma o flotă îndeajuns de puternică încît să-i țină piept Marelui Turc¹...

Uite, uită-te la grupul ăla de domni gravi; ei sînt cavalerii din consiliul municipal. Măi să fie! Tot aici e și flamandul, căruia se spune că încă nu i-au aruncat mînușa domniei cu crucea verde², mulțumită influenței lui printre magnații din Madrid... Ăsta nu vine la biserică decît ca să asculte muzică... Nu, păi dacă meșterul Pérez nu-i smulge cu orga lui niște lacrimi cît pumnii, putem fi încredințați că sufletul lui nu mai

¹ Sultanul.

² Inchizitorii.

stă în piept, ci fierbe în cazanele lui Sarsailă... Vai, vecino! E de rău... e de rău... Bănuiesc c-o să avem scandal. Eu mă ascund în biserică. Păi, după câte văd, aici au să fie mai multe spade învîrtite decît *Tatăl Nostru* rostite. Uite, uite: oamenii ducelui de Alcalá dau colțul din piața San Pedro, iar pe strada Dueñas mi se pare că i-am zărit pe ai lui Medina Sidonia. Nu ți-am spus eu?

Acuma s-au văzut, acuma se opresc unii pe alții, fără să-și lase din posturile... Grupurile se împrăștie... Portăreii, care în asemenea ocazii ciomăgesc prieteni și dușmani, se retrag... Pînă și domnul judecător, cu bastonul lui cu tot, se ascunde în pridvor... Ș-apoi se mai spune că nu există justiție. Pentru cei săraci...

Haidem, haidem, emblemele au început a străluci în întuneric... Domnul Nostru Atotputernic să ne-ajute! Au început loviturile... Vecino, vecino! Aici..., înainte să închidă porțile. Dar, taci! Ce-i asta? Abia au început, că se și sfîrșesc... Ce strălucește acolo?... Torțe aprinse! Litieri! E domnul arhiepiscop.

Sfînta Fecioara Preasfîntă, pe care tocmai o invocam în minte, mi-l aduce în ajutor... Vai! Nimeni nu știe cît îi datorez eu Maicii Domnului!... Cu cîtă dobîndă îmi răsplătește lumînările pe care i le aprind sîmbăta!... Uite ce frumușel e cu veșmintele lui violete și cu bereta lui roșie!... Dumnezeu să-l țină în jilț tot atîtea veacuri cîte îmi doresc eu de viață pentru mine. Dacă n-ar fi fost el, Sevilla ar fi ars pe jumătate cu certurile astea ale ducilor. Uite-i, uite-i, fățarnicii de ei, cum se apropie amîndoi de litiera prelatului ca să-i sărute inelul... Cum îl urmează și îl însoțesc amestecîndu-se cu slujitorii lui. Cine ar zice că ăștia doi, care par atît de prieteni, dacă într-o jumătate de ceas se întîlnesc pe o stradă întuneacăsoasă... Adicăte! ei doi, ei doi!... Ferească Dumnezeu să-i cred lași. Au arătat prea bine ce pot în cîteva rînduri luptînd cu dușmanii Domnului Nostru... Dar adevăru-i că dacă s-ar căuta... Și s-ar căuta cu chef să se găsească, s-ar găsi, punînd capăt odată certurilor ăstora nesfîrșite, în care cei care se luptă cu adevărat sînt rubedeniile, apropiatii și servitorii lor.

Dar hai, vecino, hai în biserică, înainte de a se înțesa cu vîrf și îndesat..., că în unele seri ca asta se umple de obicei în asemenea hal că n-ai unde să mai arunci un ac... mare chlipir au măicuțele cu organistul lor... Cînd s-a mai văzut mînăstirea așa de înfloritoare ca acuma?... Despre celelalte comunități pot spune că i-au făcut meșterului Pérez niște propuneri mărețe. Adevărat că nu-i nimic ciudat în asta, că pînă și domnul arhiepiscop i-a oferit munți de aur ca să-l ducă la catedrală... Dar el, nimic... Mai curînd și-ar pierde viața decît să-și părăsească orga lui preferată... Nu-l cunoști pe maese Pérez? Adevărat că ești nouă în cartier... Păi este un bărbat cumsecade, sărac, e adevărat, însă milos ca nimeni altul... Fără alte rude în afara fetei lui și fără alți prieteni în afara orgii, își petrece viața întreagă veghind la nevinovăția uneia și acordînd registrele celeilalte... Unde mai pui că orga e veche!... Nu-i nimic; el își dă o asemenea silință în a o repara și îngriji, că sună de te minunezi. Fiindcă o cunoaște într-un asemenea fel, încît pe pipăite... Pentru că nu știu dacă ți-am spus, dar bietul om e orb din naștere... Și cu cîtă răbdare își poartă nenorocirea!... Cînd îl întreabă cineva cît ar da ca să vadă, el răspunde: «Mult, dar nu atît cît crezi, fiindcă am speranțe.» «Speranțe să vezi?» «Da, și încă foarte curînd – adaugă el, zîmbind ca un înger. Am deja șaptezeci și șase de ani. Oricît de lungă mi-ar fi viața, în curînd îl voi vedea pe Dumnezeu.»

Sărăcuțul! Chiar că o să-l vadă... că-i umil ca pietrele de pe stradă care se lasă călcate în picioare de toată lumea. Întotdeauna spune că nu-i decît un simplu organist de mînăstire, iar el poate de lecții de solfegiu chiar și maestrului de capelă de la Primada. Parcă se află în slujba asta dinainte de a-i ieși primii dințișori... Taică-său avea aceeași meserie ca și el. Eu nu l-am cunoscut, însă maică-mea, slavă ei, spune că ducea mereu orga cu el ca să-i sufle în foale. Apoi, băiatul a arătat asemenea înclinații încît, cum era și firesc, la moartea lui tătîne-său i-a moștenit funcția... Și ce mîini are! Dumnezeu să i

le binecuvînteze! Merita să-i fie duse pe strada Chicharreros și să-i fie încrustate în aur... Întotdeauna cîntă bine, întotdeauna; dar într-o seară ca asta e o minunăție... El are o mare evlavie pentru ceremonia asta slujbei din Noaptea de Ajun, iar cînd se ridică ostia sfințită, chiar la miezul nopții, cînd a venit pe lume Domnul Nostu Isus Cristos... glasurile orgii lui sînt glasuri de îngeri...

În sfîrșit, la ce bun să-ți mai laud eu ceea ce vei auzi în seara asta? E deajuns să vezi cum toată floarea Seviliei, pînă și însuși domnul arhiepiscop, vine la o mînăstire modestă ca să-l asculte. Și să nu-ți închipui că numai lumea care se pricepe la treburile astea muzicale îi recunoaște meritele, ci chiar și oamenii de rînd. Toate cîndurile astea pe care le vezi sosind cu facile aprinse, intonînd colinde cu strigăte exagerate în ritmul dairelelor, a tamburinelor și a buhaielor, împotriva obiceiului lor, care este să întoarcă pe dos bisericile, tac chitic atunci cînd meșterul Pérez își pune mîinile pe orgă... iar cînd le ridică... cînd le ridică nu se aude nici musca...: din toți ochii cad lacrimi mari, iar la sfîrșit se aude ca un suspin imens, care nu-i altceva decît răsuflarea celor de față, reținută cît durează muzica... Dar haidem, haidem; deja nu mai bat clopotele și slujba are să înceapă... Haidem înăuntru... Pentru toată lumea noaptea asta este fericită³, însă pentru nimeni mai mult ca pentru noi.

Spunînd acestea, buna femeie care îi slujise drept *ciceron* vecinei sale străbătu pridvorul mînăstirii Santa Inés și, un cot în stînga, un ghiont în dreapta, intră în biserică pierzîndu-se în mulțimea ce se înghesuia la poartă.

II

Biserica era scăldată într-o lumină uimitoare. Torentul de lumină ce se desprindea de pe altare umplînd atmosfera scînteia în bogatele podoabe ale doamnelor care, îngenunchind pe pernuțele de catifea întinse de paji și luînd cartea de rugăciuni din mîna jupîneselor, alcătuiră, în cele din urmă, un cerc în jurul grilajului presbiteriului.

Lîngă acest grilaj, în picioare, înveliți în mantiile lor colorate galonate cu aur, lăsînd să se întrezărească cu o neglijență studiată crucile roșii și verzi, într-o mîna cu pălăria ale cărei pene mîngîiau covoarele; cu cealaltă pe garda ornată și șlefuită a spadei ori mîngîind mînerul pumnalului încrustat, cavalerii din consiliul municipal, împreună cu o mare parte din floarea nobilimii seviliene, păreau să alcătuiască un zid menit a le apăra fiicele și soțiile de privirile plebei. Aceasta, agitîndu-se în adîncul naosurilor cu un zgomot asemănător mării zbuciumate, izbucni într-o aclamație de bucurie, însoțită de sunetul discordant al tamburinelor și dairelelor, cînd îl văzu apărînd pe arhiepiscop, care, după ce se așeză dinaintea altarului principal, sub un jilț cu baldachin stacojiu, înconjurat de slujitorii săi, binecuvîntă de trei ori poporul.

Era timpul să înceapă slujba. Totuși, trecură cîteva minute fără ca preotul ofician să-și facă apariția. Mulțimea începea să fiarbă arătîndu-și nerăbdarea; cavalerii schimbau între ei cuvinte șoptite, iar arhiepiscopul își trimise în sacristie unul din slujitori să cerceteze de ce nu începea ceremonia.

– Meșterul Pérez se simte rău, foarte rău, și va fi cu neputință să asite în noaptea asta la slujbă.

Acesta fu răspunsul slujitorului.

Vestea se răspîndi pe o dată în rîndurile poporimii. Ar fi cu neputință să zugerăm efectul neplăcut pe care îl produse asupra tuturor. Ne vom mulțumi să spunem că în biserică începu să se observe o asemenea fierbere, încît judecătorul se ridică în

³ În limba spaniolă, Noaptea de Crăciun se numește *Nochebuena*.

picioare iar alguazilii intrară ca să impună tăcerea, împrăștiindu-se printre valurile îngrămadite ale mulțimii.

În acel moment, un bărbat urât la înfățișare, slab, osos și zbanghiu pe deasupra, înaintă pînă la locul pe care îl ocupa prelatul.

– Meșterul Pérez e bolnav – spuse. Ceremonia nu poate începe. Dacă vreți, voi cînta eu la orgă în absența lui, căci nici meșterul Pérez nu-i primul organist din lume, și nici, după moartea lui, nu se va mai întrebuița acest instrument din lipsă de pricepuți.

Arhiepiscopul făcu un semn de încuviințare din cap, iar cîțiva credincioși, care îl cunoșteau pe acel personaj ciudat drept un organist invidios, dușman cu cel de la Santa Inés, începeau să izbucnească în exclamații de neplăcere, cînd, deodată, în pridvor de auzi un zgomot grozav:

– Meșterul Pérez e aici!... Meșterul Pérez e aici!...

La aceste strigăte ale celor înghesuți la poartă, toată lumea își întoarse capul.

Palid și desfigurat, meșterul Pérez intra, într-adevăr, în biserică, dus într-un fotoliu, pe care toți își disputau cîntea de a-l purta pe umeri.

Preceptele doctorilor, lacrimile fiicei sale, nimic nu fusese deajuns pentru a-l ține în pat.

– Nu – spusese. Asta e ultima oară, o știu. O știu și nu vreau să mor fără a-mi vizita orga, și mai ales în noaptea asta, de Ajunul Crăciunului. Haidem, vreau, poruncesc. Haidem la biserică.

Dorințele îi fuseseră îndeplinite. Cei de față îl urcară pe brațe la tribună și slujba începu. În acea clipă, orologiul catedralei bătea ceasurile douăsprezece.

Trecu și prima rugăciune, și evanghelia, și ofertoriul, și sosi clipa solemnă în care preotul, după ce o consacrase, ia cu vîrfurile degetelor ostia sfințită și începe să o ridice.

Un nor de tămîie care se destrăma în valuri azurii umplu atmosfera bisericii. Clopotele bătură cu un sunet vibrant, iar maese Pérez își puse mîinile crispate pe clapele orgii.

Cele o sută de glasuri ale tuburilor de metal răsunară într-un acord maiestuos și prelung, care se pierdu puțin cîte puțin, ca și cum o pală de vînt le-ar fi risipit ultimele ecouri.

Acestui prim acord, care părea un glas ce se ridica de la pămînt la cer, îi răspunse un altul îndepărtat și suav, care tot crescuse, crescuse, pînă cînd se preschimba într-un torent de armonie asurzitoare. Era glasul îngerilor care, străbătînd văzduhurile, ajungea în lume.

Apoi începură să se audă ca niște imnuri depărtate intonate de ierahiile serafimilor. Mii de imnuri în același timp, care, amestecîndu-se, alcătuiau unul singur care, cu toate acestea, nu era decît acompaniamentul unei melodii stranie, ce părea să plutească peste acel ocean de acorduri misterioase, ca un petec de ceață peste valurile mării.

Mai apoi cîteva se pierdură; mai tîrziu, altele. Combinația se simplifica. Acum nu mai erau decît două glasuri, ale căror ecouri se contopeau; apoi rămase unul izolat, susținînd o notă strălucitoare ca o spadă de lumină. Preotul își înclină fruntea, iar pe deasupra creștetului său alb, ca printr-o mătase albastră simulată de fumul tămîii, ostia sfințită apărură la vederea credincioșilor. În acel moment, nota pe care meșterul Pérez o susținea tremurînd se deschise, se deschise, iar o explozie de armonie uriașă cutremură biserica, în ale cărei unghere vîjîia aerul comprimat și ale cărei vitralii colorate se cutremurau în ferestrele lor înguste.

Din fiecare din acele note care alcătuiau acel acord magnific se dezvoltă o temă și, cînd în apropiere, cînd în depărtare, cînd strălucitoare, cînd înăbușite, s-ar fi spus că

apele și păsările, vînturile și frunzișurile, oamenii și îngerii, pămîntul și cerurile cîntau, fiecare în limba sa, un imn nașterii Mîntuitorului.

Mulțimea asculta uluită și înmărmurită. În fiecare ochi era o lacrimă; în fiecare gînd, o reculegere adîncă.

Preotul oficiant își simțea mîinile tremurînd, întrucît Cel pe care îl ridica, Cel căruia i se închinau oamenii și arhanghelii, era Dumnezeuul lui, era Dumnezeuul lui, și îi părea că văzuse deschizîndu-se cerurile și transfigurîndu-se ostia.

Orga suna în continuare, însă glasurile ei se stingeau treptat, aidoma unui glas ce se pierde din ecou în ecou, se îndepărtează și slăbește îndepărtîndu-se, cînd la tribună răsună un țipăt, un țipăt sfișietor, ascuțit, un țipăt de femeie.

Orga scoase un sunet discordant și straniu, asemănător unui sughiț de plîns, și muți.

Mulțimea se îngrămădi la scara tribunei, către care, smulși din extazul religios, își întoarseră privirile neliniștite toți credincioșii.

– Ce s-a întîmplat? Ce se petrece? – își spuneau unii altora, și nimeni nu știa să răspundă, iar toți se străduiau să ghicească, iar confuzia sporea, iar răscolirea începea să devină prea mare, amenințînd să tulbure rînduiala și reculegerea proprii bisericii.

– Ce-a fost asta? – îl întrebară doamnele pe judecătorul care, precedat de portărei, fusese unul dintre primii care se urcaseră la tribună și care, palid și cu semne de adînc regret, se îndrepta către locul unde îl aștepta arhiepiscopul, nerăbdător, ca toți ceilalți, să afle cauza acelei neorînduieli.

– Ce este?

– Meșterul Pérez tocmai a murit.

Într-adevăr, cînd primii credincioși, după ce se încălecaseră pe scară, ajunseră la tribună, îl văzură pe bietul organist căzut cu fața peste clapele vechiului său instrument, care încă vibra înăbușit, în vreme ce fiica lui, ingenuncheată la picioarele sale, îl striga zadarnic printre suspine și hohote de plîns.

III

– Bună seara, scumpa mea doña Baltasara. Vii și domnia ta în seara asta la slujba de Ajun de la miezul nopții? În ce mă privește, mă gîndeam să merg să o ascult la parohie; dar, ce se întîmplă... De ce să nu mă iau și eu după toată lumea? Și, dacă ar fi să vorbesc adevărat, de cînd a murit meșterul Pérez parcă îmi cade o lespede pe inimă cînd intru în Santa Inés... Sărăcuțul! Era un sfînt!... În ce mă privește, pot spune că păstrez o bucată din pieptarul lui ca pe niște moaște, și merită... Că mie Dumnezeu și sufletul meu îmi șoptesc că dacă domnul arhiepiscop ar interveni, e lucru sigur că nepoții noștri l-ar vedea în altare... Dar, cum se poate?... Morții nu au prieteni... Acum la modă e noutatea... Mă înțelege domnia ta. Ce! Nu știi nimic din ce se întîmplă? Adevărat că noi două ne asemănăm în asta: de la căsuța noastră la biserică și de la biserică la căsuța noastră, fără să ne pese de ce se spune sau de ce nu se mai spune... Numai că eu, așa... din zbor... o vorbă de ici, alta de colea... fără măcar să vreau să bag de seamă, de obicei sînt la curent cu niscaiva noutăți.

Da, domnule. Pare lucru sigur că organistul de la San Román, zbanghiul ăla care mereu îi vorbește de rău pe ceilalți organiști, zdrențărosul ăla, care mai degrabă pare un casap de la Puerta de la Carne decît un maestru de muzică, are să cînte în noaptea asta de Ajun în locul meșterului Pérez. Poate știi domnia ta, fiindcă asta a aflat-o toată lumea din Sevilla, că nimeni nu se încumeta s-o facă. Nici măcar fata lui, care e profesoară, iar după moartea tatălui a intrat la mînăstire ca novice.

Și era firesc: obișnuși să ascultăm acele minuni, orice altceva trebuia să ne pară prost, oricât s-ar vrea să se evite comparațiile. Păi când comunitatea tocmai hotărâse ca în cinstea răposatului, ca dovadă de respect pentru memoria lui, orga să rămână tăcută în noaptea asta, iaca se înfățișează omul nostru că el se încumetă să cînte la ea... Nimic nu-i mai îndrăzneț decît ignoranța... Adevărat că vina nu-i a lui, ci a celor care îngăduie o asemenea profanare. Dar așa e lumea... Și spuneam... Nu-i vorbă de lumea care vine... Oricine ar spune că nimic nu s-a schimbat de la un an la altul. Aceleași figuri, același lux, aceleași ghionturi la poartă, aceeași însuflețire în pridvor, aceeași mulțime în templu... Vai, de s-ar ridica mortul din groapă! Ar muri din nou numai ca să nu audă cîntîndu-se la orga lui cu asemenea mîini.

Acuma, ce se întîmplă, dacă-i adevărat ce mi s-a spus, oamenii din cartier îi pregătesc una bună nechematului. Cînd va sosi momentul să pună mîna pe clape, are să înceapă un tărăboi de dairele, tamburine și buhaie de să nu-ți mai ardă să ascuți... Dar taci, tocmai intră în biserică eroul spectacolului. Isuse, ce hăinuțe în culori țipătoare, ce guler plin de noduri, ce aere de personaj! Haidem, haidem, că arhiepiscopul a sosit de ceva vreme și are să înceapă slujba... Haidem, că mi se pare că seara asta ne va da de povestit pentru multe zile.

Spunînd asta, buna femeie, pe care cititorii noștri o cunosc deja pentru accesele sale de locvacitate, pătrunse în Santa Inés, deschizîndu-și, după obicei, drum prin mulțime cu ghionturile și cu coatele.

Ceremonia începuse. Templul era la fel de strălucitor ca și cu un an în urmă.

Noul organist, după ce trecuse prin mijlocul credincioșilor pentru a merge să sărute inelul prelatului, urcase la tribună, unde parcurgea, unul după altul, registrele orgii cu o gravitate pe cît de afectată, pe atît de ridicolă.

Printre oamenii din popor care se îngrămădeau la poalele bisericii se auzea o rumoare surdă și nedeslușită, ca un soi de presimțire că furtună avea să se dezlănțuie și că nu avea să mai întîrzie mult în a se face auzită.

– E un potlogar care, fiindcă nu face nimic bine, nici măcar nu se uită drept – spuneau unii.

– E un nechemat care, după ce a făcut din orga parohiei lui mai rău decît o hîrîitoare, vine s-o pîngărească pe a meșterului Pérez – spuneau ceilalți.

Și, în vreme ce unul se descotorosea de manta ca să-i dea zdravăn la dairea, iar altul își aranja clopoțeei, și toți se pregăteau să facă tărăboi cît cuprinde, numai cîte unul cuteza să-l apere cu sfială pe straniul personaj, a cărui atitudine mîndră și pedantă alcătuia un contrast atît de notabil cu înfățișarea modestă și cu bunătatea afabilă a meșterului Pérez.

În cele din urmă sosi și clipa așteptată, clipa cînd preotul, după ce se închinase și murmurase cîteva cuvinte sfinte, luă ostia în mîini... Clopoțelele bătură, dangătele lor asemuindu-se cu o ploaie de note de cristal. Valurile diafane de tămîie se ridicară, iar orga răsună.

În acel moment, un vacarm asurzitor umplu atmosfera bisericii, sufocîndu-i primul acord.

Fluiere, cimpoaie, clopoței, dairele, toate instrumentele gloatei își înălțară glasurile discordante dintr-o dată; însă confuzia și vacarmul dură doar cîteva secunde. La fel cum începuseră, toate laolaltă amuțiră de îndată.

Al doilea acord, amplu, robust, magnific, încă se susținea, ieșind din tuburile de metal ale orgii ca o cascadă de armonie inepuizabilă și sonoră.

Cînturi cerești asemeni celor care mîngîie urechea în clipele de extaz, cînturi pe care spiritul le percepe iar buzele nu le pot repeta, note disperate ale unei melodii îndepărtate, răsunînd din cînd în cînd, aduse de rafalele de vînt; șopot de frunze ce se

mîngîie în copaci cu un murmur asemănător cu acela al ploii, triluri de ciocîrlii ce se ridică ciripind dintre flori ca o săgeată avîrlită spre nori; bubuituri fără nume, impunătoare precum răgetele unei furtuni; coruri de serafimi fără ritm și cadență, necunoscută muzică a cerului pe care doar închipuirea o înțelege, imnuri înaripate ce păreau să urce la tronul Domnului ca o trîmbă de lumină și de sunete... toate aceste le exprimau cele o sută de glasuri ale orgii cu o mai mare tărie, cu o mai misterioasă poezie, cu o culoare mai fantastică decît le exprimaseră vreodată.

.....
Cînd organistul coborî de la tribună, mulțimea care se înghesui la scară fu atît de mare, și atît de mare fu dorința ei de a-l vedea și admira, încît judecătorul, temîndu-se, pe bună dreptate, că va fi sufocat printre toată lumea, își trimise portăreii pentru ca, cu bastonul în mînă, să-i deschidă drum spre a ajunge la altarul principal, unde îl aștepta prelatul.

– Vezi – îi spuse acesta din urmă cînd îl aduseră dinaintea sa. Vin aici de la palatul meu numai ca să te ascult. Vei fi oare la fel de nemilos ca meșterul Pérez, care niciodată n-a voit să mă scutească de acest drum cîntînd la catedrală?

– Anul care vine – răspunse organistul – promit să vă fac pe plac, căci pentru tot aurul din lume nu m-aș întoarce să cînt la orga asta.

– Dar pentru ce? – îl întrerupse prelatul.

– Pentru că... – adăugă organistul, încercînd să-și stăpînească emoția care se dezvăluia în paloarea chipului său – pentru că este veche și stricată, și nu poate exprima tot ce trebuie.

Arhiepiscopul se retrase, urmat de servitorime. Unele după altele, litierile seniorilor se înșiruiră și se pierdură pe la coturile străzilor învecinate. Grupurile din pridvor se dizolvă, credincioșii risipindu-se în direcții diferite, iar îngrijitoarea tocmai se pregătea să închidă porțile de la intrarea în pridvor, cînd încă se mai întrezăreau două femei care, după ce-și făcuseră semnul crucii și murmurară o rugăciune dinaintea icoanei de pe arcul Sfîntului Felipe, își văzură de drum, apucînd-o pe strada Dueñas.

– Ce vrei domnia ta, doamna mea doña Baltasara – spunea una dintre ele. Eu așa mi-s. Fiecare cu ce-l doare... De m-ar fi încredințat capucinii desculți și tot n-aș crede cu totul... Omul ăsta nu putea cînta ce-am ascultat noi mai înainte... Eu l-am auzit de o mie de ori la San Bartolomé, care era parohia lui, și de unde a trebuit să-l alunge părintele de rău ce era, și era ceva de să-ți astupi urechile cu cîlți... Ș-apoi, n-ai decît să te uiți la față, care, după cum se spune, e oglinda sufletului... Eu îmi amintesc, sărăcuțul, parcă l-aș vedea și acum, îmi amintesc de chipul meșterului Pérez cînd, într-o seară ca asta, cobora de la tribună după ce-i înaripase pe cei de față cu desăvîrșirea lui... Ce zîmbet bun, ce culoare însuflețită!... Era bătrîn și părea un înger... Nu, că ăstălalt a coborît scările împleticindu-se, de parcă l-ar fi lătrat un cîine pe palier, și cu un miros de mort și niște... Haidem, scumpa mea doña Baltasara, crede-mă domnia ta, și crede-mă cu adevărat: eu bănuiesc că aici e o bubă...

IV

Mai trecuse un an. Stareța de la mînăstirea Santa Inés și fiica meșterului Pérez vorbeau în șoaptă, pe jumătate ascunse de corul bisericii. Din turn, clopotul îi chema cît îl ținea gura pe credincioși, iar cîte cineva străbătea pridvorul, tăcut și pustiu de astă dată, iar după ce lua apa sfințită la poartă, își alegea un loc într-un ungher din naosuri, unde cîțiva vecini de prin cartier așteptau liniștiți să înceapă slujba de Ajun de la miezul nopții.

– Vezi acum – spunea stareța. Teama dumitale este cum nu se poate mai copilărească. Nu există nimic în templu. În seara asta, toată Sevilia se duce grup la catedrală. Cîntă dumneata la orgă, și cîntă fără nici un fel de neîncredere. Vom fi numai noi din comunitate... Dar... continui să taci, și suspini în continuare... Ce ți se întîmplă? Ce ai?

– Mi-e... frică – exclamă tînăra cu un glas profund emoționat.

– Frică! De ce?

– Nu știu... de ceva supranatural... Aseară, iată, vă auzisem spunînd că aveți de gînd să cînt eu la orgă la slujbă și, mîndră de această alegere, m-am gîndit să-i reglez registrele și să le potrivesc, așa încît astăzi să vă fac o surpriză... Am venit în cor... singură... Am deschis ușa care duce spre tribună... Orologiul catedralei bătea în acel moment o oră... nu știu care... însă bătăiele erau nespuse de triste și multe... multe... Au tot sunat cîta vreme eu am rămas ținută în prag, iar vremea aceea mi s-a părut un veac.

Biserica era pustie și întunecată... Departe, în fund, ca o stea pierdută pe cerul nopții, strălucea o lumină muribundă... lumina lămpii care arde în altarul principal... În reflexele ei nespuse de slabe, care nu contribuiau decît la a face și mai vizibile ororile adînci ale umbrelor, am văzut... l-am văzut, măicuță, să nu te îndoiești; am văzut un om care, în tăcere, întors cu spatele la locul în care mă găseam, cu o mînă străbătea clapele orgii, în vreme ce cu cealaltă îi umbla la registre... Iar orga suna, însă suna într-un chip de nedescris. Fiecare dintre notele ei părea un hohot de plîns înăbușit în tubul de metal, care vibra cu aerul comprimat în golul lui și reproducea tonul surd, aproape imperceptibil, însă just.

Iar orologiul catedralei continua să bată ora, iar omul acela tot străbătea clapele. Îi auzeam pînă și răsufarea.

Groaza îmi înghețase sîngele în vine. Simțeam în trup un fel de frig glacial, iar în tîmple foc... Atunci am vrut să strig, am vrut să strig însă n-am putut. Omul acela își întorsese fața și mă privise... Ba greșesc, nu mă privise, fiindcă era orb... Era tata!

– Haida, deh! Soră, alungă nălucirile astea cu care necuratul încearcă să tulbure mințile slabe... Spune un *Tatăl Nostru* și o *Ave Maria* către Sfîntul Arhanghel Mihail, căpetenie a oștirilor cerești, ca să te ajute împotriva duhurilor rele. Poartă la gît scapularul atins de moaștele Sfîntului Pacomio, apărătorul de ispitele, și du-te, du-te și așează-te în tribuna cu orga. Slujba are să înceapă, și credincioșii așteaptă deja cu nerăbdare... Tatăl dumitale este în ceruri, și de acolo, mai degrabă decît să ne înspăimînte, va coborî să își inspire fata în această ceremonie solemnă, pentru o asemenea evlavie aparte.

Stareța se duse să-și ocupe jilțul din mijlocul comunității. Fiica meșterului Pérez deschise cu o mînă tremurătoare poarta tribunei pentru a se așeza pe băncuța orgii, iar slujba începu.

Slujba începu și continuă fără ca nimic deosebit să se petreacă pînă cînd sosi momentul sfințirii ostiei. În acea clipă răsună orga, iar în același timp cu orga, un țipăt al fetei meșterului Pérez. Stareța, măicuțele și cîțiva credincioși dădură fuga spre tribună.

– Priviți-l! Priviți-l! – spunea tînăra, ținîndu-și ochii ieșiți din orbite asupra băncuței, de unde se ridicase, înmărmurită, pentru a se agăța cu mîinile convulsionate de balustrada tribunei.

Toată lumea își îndreptă privirile într-acolo. Orga era singură, și, cu toate acestea, orga continua să sune... să sune așa cum numai îngerii ar fi putut-o imita în rapturile lor de bucurie mistică.

*

– Nu ți-am spus eu de o mie și una de ori, scumpa mea doña Baltasara, nu ți-am spus eu? Aici e o bubă! Uite! Ce, n-ai fost aseară la slijba de la miezul nopții? Dar, în sfârșit, poate că știi ce s-a întâmplat. În toată Sevilla se vorbește numai despre asta... Domnul arhiepiscop s-a făcut, pe bună dreptate, foc și pară... După ce a renunțat să mai asiste la Santa Inés, după ce n-a putut să fie de față la miracol... Și pentru ce?... Ca să asculte o zornăială, căci oameni care l-au auzit spun că ce-a făcut fericitul organist de la San Bartolomé asta a fost... Nu spuneam eu? Aia nu putea s-o cînte zbanghiul, aș! Aici e o bubă, iar buba era, de fapt, sufletul meșterului Pérez.
